

ԾԱՅՐԱԳՈՒԹՆ ՊԱՏՐԻԱՐԻ ԵՎ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ Տ. Տ. ԳԵՎՈՐԳ Զ-Ի ԿՈՆԴԱԿԸ

ԳԷՈՐԳ ԾԱՌԱՅ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ, ՈՂՈՐՄՈՒԹԵԱՄԲՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԵՒ ԿԱՄՕՔ ԱԶԳԻՆ
ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՊԵՏ ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ, ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԻ ՀԱ-
ՄԱԶԳԱԿԱՆ ՆԱԽԱՄԵԾԱՐ ԱԹՈՌՈՅ ԱՅՐԱՐԱՏԵԱՆ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ
ՍՐԲՈՅ ԷԶՄԻԱՄՆԻ

ՀՈԳԵՒՈՐ ՀԱՐՅ ԵՒ ԵՂԱՐՅ ԵՒ ՀԱՄԱՅՆ ԺՈՂՈՎՐԴԵԱՆՍ, ՀԱՐԱԶԱՏԻՑ ՄԱՅՐ ԱԹ-
ՈՅ ՍՐԲՈՅ ԷԶՄԻԱՄՆԻ

ՈՂՋՈՅՆ ԵՒ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ

Հայաստանյայց Ազգային Առաքելական Սուրբ Եկեղեցին ոչ միայն հոգեւոր-կրօնական հաստատություն է, այլ և միաժամանակ ազգային-հայրենական: Ազգային-կրօնական այս երկակի բնության ներդաշնակ միասնության մեջն է բարոյական հմային ու պատմական խորհուրդը յուսավորչանքիմն ազգապան Հայ Եկեղեցու, որի աւարատության և վեհիրավության համար դարեւ շարունակ հալածվել, մարտնչել և մարտիրոսացել է բազմաշարշար Հայ ժողովուրդը:

Բայց մեր Ազգի անօրինակ ողբերգության և դառն փորձության օրերին եղել են նաև հոգով բույլեր, որոնք, սակայն, անկարող լինելով տոկալ դառնագույն տառապանքներին, անագործւոյն վտանգից ազատվելու սին ակնկալություններով, օտարի ռստայնած դավադիր քակարդն են ընկել, ազգայնորեն դիմագրկվել և ի վերջո անփառունակ ձուլվել անհարազատ տարրերում և անէացել:

Հայ Ազգային-Եկեղեցական բազմադարյան պատմությանը հայտնի են նաև այլ տխուր դեպքեր, երբ անմեղ ու անխորագետ հարազատներից որոշ հառվածներ, զոհ դառնալով իշխանատենչ ու փառամոլ դեկավարների սադրանաց, ուղղակի թե անուղղակի ընդվզել են Ազգային Եկեղեցու հոգեւոր, նվիրագետական և վարչական միասնության դէմ: Հատկաւ աւանդներից շատերը հետագայում, զգաստանալով և զղջալով, մայրենի եկեղեցու մեծաճողությունը և ներդա-

մբողջությունն են հայցել և Հայաստանյայց անհիշաշար ու անփինխնդիր Եկեղեցին, ի տես իր հարազատների զղջման անկեղծուրյան, գրկաբաց է ընդունել նոցա իր նվիրական, սիրառատ գիրկը, առանց ապաշավանքի նվաստացուցիչ գործողությունների: Անմեղի սխալը դիտվել է որպէս դժբախտություն և ոչ որպէս հանցանք:

Սակայն, երբ նախածին սխալը որդեգրում են շատերը, վարանում ժամանակին ուղղել և տեական վաղնջականությամբ տարբերանորեն նվիրագործում, սխալը դառնում է շարիք և վերափոխվում հանցանքի, լայն բաւալով դոները անջատական տրամադրությունների, հռոյ կրքերի, հանրային խռովությունների, ազգային պառակտումների: Այսօր արդեն հարկադրված ենք զգում դառնացած սրտով և խռովաճուլզ հոգով հրագարակով արձանագրել, որ Ամերիկահայ թեմի հայադավան հարազատներին մի պատկառելի հատված, զոհ դառնալով հայ ժողովրդի ազգային արժանապատվությունը և ընդհանուր բարոյական նկարագիրը մեծապէս արատավորող ողբերգական դեպքերի, կեղծնախույս տրամադրությունների և անհանդուրժելի նախապաշարքների, տարիներ շարունակել է մեղանչել և ցարդ մեղանչում է Հայաստանյայց Ազգային-Առաքելական Սուրբ Եկեղեցու կենսատու միասնականության դէմ: Հայ ժողովրդի ազգային-եկեղեցական միասնությունը բարոյական մեծա-

գույն - գանձն է և հոգևոր Երաշխիքը ՕՓՏՈՒՌՔԻ ազգահավաքման ու ազգապահության, որի տարաբնակ հայազունը գուրկ է՝ սիրեցյալ Հայրենիքի կենսատու արևից, հողից ու ջրից, և՛ ազգային գերիշխան Պետության ռզեշնչող մոգական ուժից: Սույ վարչականորեն անջատյալ և հատվածյալ անխորագետ զավակներին բազմությունը արժանապես չի պատկերացնում, որ ազգային-եկեղեցական միասնությունը ոչ քե մի անշոշափելի վերացականություն է, այլ հոգևոր, նվիրապետական և վարչական խենդանի հաղորդակցություն, մարմնացյալ համայնականություն և ներդաշնակ համերաշխություն: Սակայն երբ հատվածյալ և անջատյալ շարժալիներին բազմությունը դեռ արժանապես չի գգում առաջացած շարիֆի մեծությունը, ընդհակառակը ինքնանշատյալների ղեկավար գործիչները հստակորեն գիտակցում են ազգային-եկեղեցական հատվածականության աղետաբերությունը:

«Հայաստանյայց Առաքելական Ս. Եկեղեցին Հյուսիսային Ամերիկայի մեջ տարիներ է վեր մատնված է անօրինակ տագնապի մը, որու հետևանքով խորունկ պառակտում մը առաջ եկած է Հյուսիսային Ամերիկայի երկու հարյուր հազարանոց հայ գաղութին մեջ: Պառակտում և փոխադարձ ատելություն, որու նմանը քիչ տեսնված է Հայոց Եկեղեցվո պատմության մեջ» - հավաստիացնում են նոխա իրենց պաշտոնագրությամբ:

Ազգային-եկեղեցական այս մեծ շարիֆի, հանրային այս խռոշ աղետի գիտակցությունը և այլ հնարավոր նոր շարիֆների նախատեսությունը պետք է զգաստացնեն ինքնանշատյալ հատվածին և բարոյապես խթանեն օր-առաջ հոծարակամ եղբայրակցելու Հայաստանյայց Ազգային Առաքելական Ս. Եկեղեցու ազգային-հոգևոր և նվիրական-վարչական օրինապատշաճ միասնության մեջ, մեկ ընդմիջող վերջ տալով անցյալի դառն հիշողություններին: Որպես նախանձախնդիր հայ ժողովրդի ազգային-կրոնական համերաշխ միասնության վեհագույն գաղափարի անվրաժ պաշտպանության և հավատարիմ Հայ Եկեղեցու լայնախոհության, համբերատարության և ներողամտության սրբազան ավանդների՝ Մայր Աթոռ տարիներ շարունակ հրաժարվել է կանոնական վեհաժողովներից, նախընտրելով Հայրապետական հորդորն ու հովուական խրատը: Մեր լուսանոցի եղբայր՝ Ամենայն Հայոց Ազգրեւոր Կաթողիկոս Խորեն Ա-ր, որին այնքան վիշտ ու կսկիծ էր պատճառում այս աղետաբեր ազգային-

կրոնական պառակտումը, կամենալով ազդակել և փութացնել ամերիկահայ հարազատների տենչալի վերամիացումն ու համերաշխությունը, ազգանկեր ու գիտուն կարգակից հոգևոր եղբոր Տանն Կիլիկիո ներկա Շնորհազարդ Կաթողիկոս Գարեգին Ա-ին հրեշտակեց, որպես իրավախոհ նվիրակ Մայր Աթոռին: Ձախողանքի մատնվեց նաև այս իմաստուն և ազնիվ նախածնունդություն, բարոյական ծանր ցավ, խոր վիշտ պատճառելով հայրենանվեր Մեր եղանկահիշատակ նախորդին:

Հավատարիմ հոգևոր կոշմանս և սուրբ ոխտիս, Հայրապետական անդրանիկ Կոնդակովս հայտնագրեցին և շեշտեցին Հայաստանյայց Ազգային Առաքելական Ս. Եկեղեցու համապարփակ միասնության արժեքն ու վեհությունը: Իսկ 1946 թվի Մարտի 12-ի թ. 97 կոնդակով հանձնարարեցին Մեր լիակատար վստահությունը վայելող, շրջահայաց և անկողմնակալ Առաջնորդ Գերապատիվ Տ. Տիրան Եպիսկոպոսին առավելագույնը կատարել պսակազարդելու ամերիկահայ զավակներին ազգային-կրոնական միասնության, եղբայրական միաձուլման, հոգևոր համերաշխության սուրբ գործը: Մենք խորապես և անվերապահորեն հավատացած էինք, որ, գեթ այս անգամ, արագորեն և հաջողությամբ կպսակվի այս մեծ առաքելությունը: Մեզ մխիթարում և հուսադրում էր այն կարևորագույն փաստը, որ ինքնանշատյալ հատվածի ղեկավարներն իսկ այնքան մոռյալ գույնով են նկարագրում ազգային-եկեղեցական պառակտման աղետավորությունը և միաժամանակ աճյալն անբանական զենգաժողովում և արժեքավորում համերաշխ միասնության անհրաժեշտությունը, առավել ևս մեր ազգային կյանքի բախտորոշիչ այս տարիներին, երբ ամենուրեք աճյալի սրտառույ բերկրանքով ընդունվեց դարերով տարածայնալ Տանն Կիլիկիո Կաթողիկոսության միասնությունը նախամեծար Մայր Աթոռի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսության հետ, երբ ծայր է առել երբեմնի այնքան աղետագույն Հայ Սփյուռքի հայրենատենչ տարագիրների մեծախորհուրդ և ազգափրկիչ դարձր դեպի Մայր Հայրենիք, ազատ Հայաստան, երբ հանուր մարդկության խղճի դատաստանին է հանձնված և հզորագույն պետք է պաշտպանվի մեր նվիրական ու անվնաս Երկրի տենչալի ամբողջացման արդար ու սրբազան պահանջը:

Մեր լիազոր նվիրակը՝ քեմի Գերապատիվ Առաջնորդը հայտնաբերել էր աճյալն անբանական զուլեղի եռանդ, տոկունություն, տակտ, շրջահայե-

ցողություն և իմաստություն՝ հաջողությամբ ավարտելու Մեր կողմից հանձնարարված պատասխանատու առաքելությունը: Այդ առաքելությունը Մենք չենք համարում ո՛չ ավարտված, ո՛չ էլ ձախողված, սակայն այն ընթացում է զավազին ընդհատում-հապաղմամբ, որ վտանգում է ազգային-եկեղեցական միասնության հաջող ավարտումը:

Մեծախորհուրդ Հայ Հայրենազարծի, Մայր Հայաստանի նվիրական ամբողջացման համար թափվող ջանքերի, Ազգի և Հայրենիքի սրբազան իրավունքների պաշտպանության այս պատասխանատու տարիներին, առավել ֆան երբեք, պահանջվում է Հայ Սփյուռքի ազգային համերաշխությունը, եղբայրական կոտ ու անֆակտելի միասնությունը: Հայ Ազգի, Հայ Հայրենիքի արդար Դատի պաշտպանության և սրբանվեր իրավունքների հաղթանակի Մեծ գործում կարևոր դեր ունին խաղալու մեր ազգային ույծը, բարոյական նկարագիրը, հոգեկան կորովը, հանրային կամքը և ֆաղաֆական իմաստությունը: Խնկ ազգային այս ներքին ույծի աղբյուրը համազգային միասնությունն է, անֆակտելի եղբայրակցությունը, համախոհ և միակամ վարձագիծը: Ամերիկահայ մեծ, առաջավոր քեմի բարեպաշտ, ազգանվեր և հայրենասեր հարազատներին եղբայրական համերաշխությունը անհրաժեշտ նախապայմանն է Հայ Սփյուռքի ազգային-եկեղեցական միասնական նակատի հաղթանակի:

Այսօր միանգամ ևս առկոչում ենք ամերիկահայ Մեր հարազատների խղճին և իմաստության:

— Հայ Ժողովրդի և Հայ Հայրենիքի բազմ-

Ողջ լեռուք, զորացյալ շնորհոք Ս. Հոգվույն և հավետ օրհնյալ ի Տյառնե. Ամեն:

ԾԱՅՐԱԳՈՒՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԺ-ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

ՏՈՒԱԿ ԿՈՆԿԱԿՍ Ի 1-Ն ՏՈՒՆՈՒԱՐԻ
1949 ՓՐԿԶԱԿԱՆ ԱՄԻ ԵՒ Ի ՏՈՄԱՐԻՍ ԴՅՈՂ
Ի Ս. ԷԶՄԻԱՄԻՆ

մաղարյան զոյության այս բախտառշիչ և մեծախորհուրդ պատմաշրջանում հոգեկան առաքինությունը, բարոյական զգաստությունը ունեցեք մեկ ընդմիջտ վանելու ձեր միջից քենն ու ռիք, փառատենչ նախասիրությունները, հատվածամոլ տրամադրությունները, անխորհուրդ հիշողությունները, տարամերժ հիշեցումները, փոխադարձ անվրատահությունը, կեղտոնախոյս հոռի վարձագիծը, միով բանիվ, թորափեցեք ձեր ռոհեից փոշին պառակտման, անմիաբանության, խռովության: Ունկնդրեցեք և հետևեցեք դարավոր, փորձված ու նանաչված իմաստության—«Ձուգություն է մայր բարյաց, անզուգություն ծնող շարյաց»:

Այսօր ավելի ֆան երբեք պետք է հիշի հայ մարդը և այն հիշեցնի յուրայիններին հայրենասեր մեծ բանաստեղծի հետևյալ հոգեզմայլ հրավերն ու պատգամը.—

Տո՛ւր ինձ Լու ձեռնդ, եղբայր եմք մեք,
Որ մրկավ էինք գատուած,
Բախտին ամեն ռի շարենեզ,
Ի մի համբույր ցրուին ի բաց:

Ազգային համերաշխության և եղբայրության այս նվիրական երգի զմայլիչ արձագանքը նոր ույծ, նոր շունչ կներշնչի ձեր ալեհեր Հայրապետի հոգուն, որ խռովահույզ է այսօր ի տես իր հաճազատ զավակաց պառակտման, անմիաբանության:

Նոր տարու առթիվ այս է Մեր իղձը մեր Ազգի և Հայրենիքի համար, որ հավատացած ենք՝ քե իղձն է նաև համայն Հայ Հոգևորականության և Հայ Ժողովրդի:

94-119 28